

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 350/09-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. novembra 2009 predbežne prerokoval sťažnosť spoločnosti T., a. s., Ž., zastúpenej advokátom Mgr. P. L., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 238/2007 z 25. februára 2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť spoločnosti T., a. s., o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. júna 2009 doručená sťažnosť spoločnosti T., a. s. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Cdo 238/2007 z 25. februára 2009.

2. Sťažovateľka uviedla, že najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí vyslovil odlišný právny názor, než vo svojich dvoch predchádzajúcich rozhodnutiach o tejto veci,

a to že „poradie tam uvedených oprávnených osôb v § 3 ods. 1 a 2 zákona č. 403/1990 Zb. sa aplikuje len vtedy, ak reštitučný nárok na vydanie veci uplatní včas viaceró do úvahy prichádzajúcich oprávnených osôb. Nečinnosť osoby vo vyššom poradí otvára cestu pre uplatnenie nároku osobám v nižšom poradí, lebo aj tieto zákon zaraduje do okruhu osôb, ktorých sa zmiernenie majetkových krívd týka“, čím sa odklonil od princípu právnej istoty, na ktorom je založený právny štát, ktorého napĺňanie v rámci výkonu súdnictva predstavuje predvídateľnosť rozhodnutí, a tým poskytovanie ochrany právu na súdnu a inú právnu ochranu.

3. Procesným dôsledkom zmeny právneho názoru najvyššieho súdu, čo sa týka identickej právnej otázky, sa sťažovateľka stala osobou neúspešnou pri bránení svojho vlastníckeho práva voči osobe oprávnenej (navrhovateľky v súdnom konaní), ktorá toto postavenie získala na základe súdneho rozhodnutia v inom konaní, ktoré nemohla nijako ovplyvniť, čím jej bolo znemožnené úspešne brániť svoje práva v ďalšom konaní.

4. Na základe uvedených skutočností sťažovateľka žiadala vydať nález, ktorým ústavný súd vysloví porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy uznesením najvyššieho súdu z 25. februára 2009, toto rozhodnutie zruší, vec vráti najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a zaviazá najvyšší súd zaplatiť jej náhradu trov konania.

5. Ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy). Je teda garantom ústavnosti a súdnym orgánom, ktorý je povinný chrániť dodržiavanie a rešpektovanie ústavy všetkými orgánmi verejnej moci vrátane všeobecných súdov. Dodržiavanie ústavy orgánmi verejnej moci však nemožno vzťahovať len na strohé rešpektovanie jej jednotlivých článkov. Generálna interpretačná a realizačná klauzula ustanovuje, že výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou (čl. 152 ods. 4 ústavy).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

7. Pokiaľ ide o medze zasahovania ústavného súdu do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ústavný súd vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že mu neprislúcha hodnotiť správnosť skutkových záverov či právneho posúdenia vecí všeobecnými súdmi, pretože nie je prieskumným súdom, nadriadeným súdom a ani ochrancom zákonnosti. Súdna moc je v Slovenskej republike rozdelená medzi všeobecné súdy a ústavný súd, čo vyplýva aj z vnútornej štruktúry ústavy (siedma hlava má dva oddiely – prvý upravuje ústavné súdnictvo a druhý všeobecné súdnictvo). K organizácii súdnej moci ústavný súd okrem iného uviedol, že ide o dva samostatné, navzájom jeden od druhého nezávislé, procesne uzavreté systémy výkonu súdnictva, pre každý z nich s osobitne vymedzeným poslaním a osobitnou rozhodovacou právomocou (II. ÚS 1/95).

Pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti ústavný súd nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Sú to teda všeobecné súdy, ktorým ako „pánom zákonov“ prislúcha chrániť princípy spravodlivého procesu na zákonnej úrovni. Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti pre porušenie základného práva na súdnu ochranu rozhodnutím

súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, či nie sú arbitrárne alebo svojvoľné s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

8. Z týchto hľadísk potom ústavný súd posudzoval sťažnosťou namietané uznesenie najvyššieho súdu, ktorým malo dôjsť k zásahu do základného práva sťažovateľky, a dospel k záveru, že posúdenie namietanej právnej otázky najvyšším súdom takéto nedostatky nevykazuje (mutatis mutandis IV. ÚS 222/04).

9. Právny názor najvyššieho súdu, že z citovaného zákonného ustanovenia § 3 ods. 2 zákona č. 403/1990 Zb. o zmiernení následkov niektorých majetkových krívd v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon č. 403/1990 Zb.“) vyplýva len to (obdobne ako je to v prípade zákona č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách v znení neskorších predpisov), že ak pôvodný vlastníak zomrel alebo ak bol vyhlásený za mŕtveho, ďalšími oprávnenými osobami sú všetky osoby tam uvedené, je správny. Ich zaradenie do skupín neznamena, že ak existujú osoby v prednejšom poradí, nemôžu nárok na vydanie veci úspešne uplatniť osoby uvedené v neskoršom poradí. Pre vydanie predmetu reštitúcie je totiž potrebné, aby oprávnená osoba urobila písomnú výzvu smerujúcu voči povinnej osobe v zákonom ustanovenej lehote. Ak tak neurobí, resp. urobí, ale po zákonom ustanovenej lehote, jej nárok zaniká (§ 19 ods. 1 zákona č. 403/1990 Zb.). Pre prípad, ak by nárok na vydanie veci neuplatnili osoby uvedené v prednejšom poradí, zákon č. 403/1990 Zb. je preto potrebné vykladať tak, že poradie tam uvedených oprávnených osôb sa aplikuje len vtedy, ak reštitučný nárok na vydanie veci uplatní riadne a včas viacero do úvahy prichádzajúcich oprávnených osôb. Nečinnosť osoby vo vyššom poradí otvára cestu na uplatnenie nároku osobám v nižšom poradí, lebo aj tieto zákon zaraďuje do okruhu osôb, ktorých sa zmiernenie majetkových krívd týka. Dovolací súd sa tak v tejto veci stotožnil s právnym názorom vysloveným v rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 15/1997 z 27. mája 1998. Uvedený výklad právnej normy, na rozdiel od výkladu zaujatého v tejto veci v rozsudkoch najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 34/93

z 29. apríla 1993 a sp. zn. 5 Cdo 115/95 z 24. novembra 1995, bol konformný s dikciou ustanovenia § 3 ods. 1 a 2 zákona č. 403/1990 Zb. Navyše, zodpovedal aj zmyslu a účelu tohto reštitučného zákona, keďže jeho zámerom nepochybne bolo uspokojenie reštitučných nárokov aj týchto ďalších oprávnených osôb zo strany štátu.

10. Ústavný súd konštatuje, že v reštitúciách mali sudy postupovať tak, aby nedochádzalo k neústretnému formalistickému postupu, ktorým by hrozil vznik prípadnej ďalšej krivdy na úkor oprávnených, a preto, ak nezistil taký výklad ustanovení citovaných v napadnutom rozhodnutí najvyššieho súdu, ktorý by mohol vyvolať účinky nezlučiteľné s označenými článkami ústavy, považoval sťažnosť za neopodstatnenú. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti, arbitrárnosti názoru alebo svojvôli najvyššieho súdu a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor najvyššieho súdu svojim vlastným. Preto bolo potrebné v tejto časti sťažnosť odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

11. Na základe uvedených skutočností bolo potom už bez právneho významu rozhodovať o ďalších požiadavkách sťažovateľky.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. novembra 2009